

1940-45 "OORLOGSBELEVENISSEN VAN RAOUL HOLLEVOET

VOORWOORD

Raoul Hollevoet (zoon van Achiël en Maria Gouwy, geboren te Oostkerke (bij Diksmuide) op 18/12/20 en overleden te Veurne op 12/3/88) maakte net als zoveel anderen de oorlog mee en bleef de nare herinneringen eraan in zijn geheugen bewaren. Zeker voor hem was de oorlog een speciale periode van zijn leven : achtereenvolgens was hij soldaat tijdens de Duitse overrompeling van ons land, maakte hij na de capitulatie de bezetting mee, moest hij onderduiken om niet te worden tewerkgesteld in Duitsland en werd hij tenslotte toch gevat en overgebracht naar Duitsland waar hij moest blijven tot hij er werd bevrijd door de Russen. Al zijn herinneringen hieromtrent schreef hij in de loop van 1984 neer om - zoals hij zelf noteerde - "later te tonen aan onze nakomelingen".

Wat hierna volgt is misschien niet uniek maar toch wel merkwaardig in menig opzicht. Zijn verhaal beslaat niet alleen drie verschillende facetten van de oorlog die hij met grote nauwkeurigheid beschreven heeft. Daarboven had ik het geluk van naast zijn eigenlijke tekst, eveneens een uitgebreide collectie brieven terug te vinden uit de periode dat hij ondergedoken was en daarna in Duitsland verplicht werd tewerkgesteld. Deze brieven bevatten naast stukken die hijzelf schreef, ook menige exemplaren die hij in Duitsland ontving van vrienden en familieleden. Tussen de schamele bezittingen die hij van Duitsland na de bevrijding meebracht, bewaarde hij dus ook deze brieven. Ook zijn vreemdelingenpaspoort en enkele andere documenten liet hij niet achter. Dit alles heeft in grote mate bijgedragen tot het stofferen van zijn verhaal. De oorspronkelijke tekst van 24 geschreven bladzijden werd door mij omgevormd tot een leesbaar geheel met toevoeging van uittreksels uit deze brieven, fotocopies van enkele documenten en op een paar plaatsen ook aanvullende commentaar waar dit nodig bleek. Deze aanvullingen en brieven zijn in de tekst te herkennen aan de insprongen.

Vooraleer Raoul aan het woord te laten wil ik eerst nog een woordje schrijven over de verplichte tewerkstelling waarmee hij werd geconfronteerd. Al van bij de aanvang van de bezetting hebben de Duitsers in België prioriteit verleend aan de oplossing van het werklozenprobleem en de inschakeling van Belgische arbeidskrachten in de Duitse oorlogsvoering. Een belangrijk punt van deze politiek is de aanwerving van vrijwillige arbeiders voor Duitsland. Aangelokt door hogere lonen, betere arbeidsvoorwaarden, meer sociale voordelen, zijn vanaf juni 1940 een aan-

tal Belgen naar Duitsland vertrokken. Algemeen wordt aanvaard dat er tussen toen en september 1942 125000 à 135000 vrijwillige arbeiders naar Duitsland zijn vertrokken. Vanaf 1942 ontstaat een nieuwe situatie. Aanwervingen gaan in dalende lijn, contractbreuken worden veelvuldiger. Het aantal vrijwillige arbeiders slinkt zienderogen. Maar het Reich heeft dringend behoefte aan arbeidskrachten die rechtstreeks in de oorlogsproductie kunnen ingeschakeld worden. Komen de Belgische arbeiders niet vrijwillig naar Duitsland, dan moeten zij ertoe gedwongen worden. De beruchte verordening van 6 oktober 1942 liegt er niet om : verplichte tewerkstelling in Duitsland van mannen tussen 18 en 50 jaar én van ongehuwde vrouwen tussen 21 en 35 jaar. Deze verordening lokt een stroom van protest uit bij de hoogste burgerlijke en kerkelijke instanties. Onder druk van de openbare opinie wordt in januari 1943 afgezien van de opeising voor vrouwen. De opeising van mannen heeft ook niet het gewenste resultaat door een gebrek aan personeel bij de Feldgendarmerie (arresteren van werkweigeraars), onderduikingen, vrijstellingen wegens allerhande redenen enz... Daarom gaat men over tot collectieve oproepingen, namelijk deze van jaarklassen. In september 1943 worden de klassen 1920, 1921 en in maart 1944 de klassen 1922, 1923 en 1924 opgeroepen. Ook deze nieuwe methode levert weinig resultaat op. Duizenden jongeren weigeren gevolg te geven aan de oproepingsbevelen, zij vluchten naar het platteland, verbergen zich bij vrienden, kennissen en landbouwers of houden zich schuil in de Ardense bossen. Werkweigeraars door de Feldgendarmerie gesnapt, worden in kazernes samengebracht en onder strenge bewaking in konvooi naar Duitsland gestuurd. Zo verging het ook Raoul op 6 juli 1944. Op 25 mei 1945 kwam hij terug aan in Oostkerke.

Op 3 januari 1940 werd ik ingedeeld in het 53° Linierregiment, 2° compagnie, 1° peloton, om 17 maanden legerdienst te kloppen in de Sint-Pieterskazerne te Gent. Ik had stamnummer 248/2398. In dezelfde kazerne waren ook drie van mijn dorpsgenoten ondergebracht, namelijk Marcel Desloover, Pierre Depuydt en Gaston Gouwy. Marcel Desloover was ingedeeld voor het onderhoud van de paarden. Deze dieren - ongeveer een 30-tal - waren opgeëist en werden ingezet om de kanonnen en de veldkeuken te trekken. Ik maakte er in de eerste plaats kennis met mijn kamergenoten : Roger Hamelton van Oostende, Gilbert Houmont van Kortrijk, Depuydt en Desmedt van Izegem, Michel Kooy van Oostende en verder nog Victor Dekeyzer en Henri Desmedt van Moen. We kwamen in handen van Kommandant Marcel Dejonghe, een Oostendenaar uit de Gerststraat, Pelotonoverste Luitenant Scheurs, Eerste Ser-

geant-Majoor Pierloot eveneens van Oostende, Sergeant Gabriël Doise - een onderwijzer van Poperinge of Ieper en tot slot een korporaal van Mere.

Vanaf mijn indiensttreding tot 10 mei 1940 vulden we onze dagen als soldaat met schietoefeningen op de stand "Sterreplein", korvee, brandblus oefeningen en driloefeningen. Bij de oefeningen op de binnenkoer van de kazerne die geplaveid was met kasseistenen, gebeurden door de gladheid regelmatig ongevallen. Onze schoenen bezet met grote nagels, "tatsen" genoemd, zorgden ervoor dat uitglijden geen zeldzaamheid was.

We leerden elkaar op de kamer beter kennen en stof voor latere anecdotes werd gevormd. Een paar voorbeelden : kamergenoot Kooy, visser van beroep, was een vent van 1,90 meter en een geweldige eter : het dubbel rantsoen vlees dat hij kreeg was een absolute noodzaak voor hem. Henri Desmedt dronk graag een pint met als gevolg dat hij bedwaterde en regelmatig in het cachot belandde na een drinkpartij. Verder was er nog een circusartiest, Gryson, die tijdens de gymnastiekoefeningen kon klimmen als een eerste klas kat.

In die tijd verduisterde de politieke toestand. Het was mobilisatietijd en veel jongens werden onder de wapens geroepen. Duitsland bewapende zich van kop tot teen. Allerlei onheilspellende geruchten deden de ronde tot op 10 mei 1940 om 5 uur 's morgens wij gewekt werden door de sergeant. Duitsland was België binnengevallen. In ijltempo moesten we opstaan en ons in gevechtsgedrag opstellen. Wij moesten de kazerne ontruimen en vertrokken daarna naar Lochristie, omgeving Gent, waar we in een school werden ondergebracht. Daar werden enkele soldaten aan het graven gezet om de mitrailleur in stelling te brengen. 's Anderendaags kwamen twee Duitse Jagers laag overgevlogen : het eerste teken van de oorlog. Een zekere Georges Bauwens schoot zijn mitrailleur leeg op de toestellen die terugkeerden en een salvo losten zonder iemand te raken, waarna ze verdwenen. Een paar dagen later moesten we te voet naar Etterbeek waar we opnieuw in een school gelegd werden. Beurtelings moesten we de wacht optrekken in de ingegraven schietstanden. Hoog in de lucht passeerden veel Duitse vliegtuigen die bestookt werden door het afweergeschut. De zwarte wolkjes van de ontploffende projectielen toonden echter dat de vijand te hoog vloog, onbereikbaar voor ons geschut. Enkele dagen nadien moesten we opbreken en vertrokken we te voet met de ganse compagnie richting Bergen. Onze blauwe zakken met onze reservekleden, ondergoed enz... werden op een vrachtwagen geladen. Die hebben we nooit meer teruggezien. Onderweg, in de omgeving van Hennuyères - tussen Tubize en Braine-le-Comte - ontmoetten we veel Franse troepen die de

vijand tegemoet trokken in oostelijke richting met grote kanonnen getrokken door paarden. We kwamen aan in Bergen in het midden van de nacht, in het pikdonker want er mocht geen licht gemaakt worden. De verwarring in de stad was erg groot na een vliegtuigbombardement. We werden in gesloten spoorwegwagons geladen en vertrokken omstreeks de middag naar Doornik. We waren onwetend over het doel van de reis maar we wisten toch reeds dat we ons verwijderden van het front. We werden niet ingezet aan de frontlijn omdat we tot de jongste lichterij behoorden en nog onvoldoende ervaring hadden. Vanuit Doornik ging het verder zuidwaarts en waren we weldra op Frans grondgebied. Na verscheidene uren rijden kwamen we tegen de avond aan in het station van Abbeville. Daar woedde een gevecht tussen Duitse en Franse troepen. We moesten de trein verlaten en dekking zoeken in de greppels en grachten langs de spoorweg. Enkele Duitse tanks reden over de spoorweg en beschoten de trein. Nadien hebben we vernomen dat er enkele gewonden gevallen waren. Bij het invallen van de duisternis werd verzameld en kwamen we in een Franse troepentrein terecht. De kachels brandden nog zodat we ons te goed konden doen aan de pas bereide soep en vlees. Alles krioelde dooreen : Franse en Belgische soldaten, Walen en Vlamingen. De trein zette zich in beweging en bij het krieken van de dag kwamen we aan in Dieppe. Daar moesten we overstappen in gewone bakwagens van de spoorweg, zonder dak boven ons hoofd. Regen en wind hadden nu vrij spel. We reisden verder, meestal 's nachts en op een morgen arriveerden we in Lourdes. Daar werden we bevoorrad door het Franse leger. We vertrokken opnieuw met onbekende bestemming en kwamen aan in Montpellier. Vandaar naar Bessières om dan eindelijk ons voorlopig einddoel te bereiken : Lodève, een klein stadje. Het was er snikheet, tegen de 40°. We waren zwart gelijk de negers, in 3, 4 dagen niet meer gewassen of geschoren en moe gelijk de honden. We kregen er onderdak in een oude weverij en konden ons wat opknappen. Een dikke laag stro werd opengespreid om te dienen als bed. Vanaf nu maakten we deel uit van het Franse leger. Het eten was goed en voldoende. Voor de eerste maal in mijn leven at ik bruine bonen. Na enkele dagen was het weeral gedaan met de rust. We verzamelden opnieuw om te vertrekken naar onbekende bestemming. Enkele dagen later kwamen we aan in Ploërmel, gelegen in de Morbihan en een spoorwegknooppunt. Alles werd afgeladen en we werden gelegerd bij de boeren in het nabijgelegen dorpje Guillac. Nu waren we echter omsingeld door het Duitse leger en de aanwezige kommandant zei ons ook niet te weten wat hij moest doen. We waren aan ons lot overgelaten. Op de radio vernamen we dat de Engelsen sloop gingen in Brest, achterna gezet door de Duitsers. We moesten onze wapens inleveren waarna die in een stroom werden ge-

goid om ze uit de handen van de vijand te houden. Af en toe verdwenen enkele van onze kameraden, zodat we tenslotte ook maar besloten onze kans te wagen. De overheid liet ons toch handelen naar eigen goeddunken. We vertrokken met drie kameraden richting Rennes dat reeds door de Duitsers bezet was. Een paar keer - we waren nog steeds in uniform - werden we door de Duitsers tegen gehouden. We werden onderzocht op wapens en gezien we Belgen waren en de strijd voor ons reeds gestreden was, mochten we ongehinderd verder trekken. Na een tocht over Mayenne, Alençon, Bernay, Rouen, belandden we in Arras. Regelmatig vlogen Duitse vliegtuigen (zware bombardementstoestellen en jagers) over, richting Brest. In de omgeving van Arras werden we tegengehouden door een Duits officier die ons vroeg waar we naartoe gingen. We antwoordden dat we op weg waren naar huis in België. Hij zei dat hij ook wel wist dat we Belgische soldaten waren. Dan moest hij weten of we Vlamingen waren. Op ons bevestigend antwoord deed hij ons meekomen. We werden meegenomen naar een weide waar een 70-tal paarden en muilezels verzameld waren. Enkele Duitse soldaten waren de paarden met veel gevloek en getier aan het opladen. Wij moesten hen helpen. Ondertussen hoorden we dezelfde officier iets tegen een chauffeur zeggen over afreizen naar Gent - Sint Denijs Westrem. We spitsten onze oren en vroegen of we meekonden reizen. Dit werd ons toegestaan mits de belofte dat we niet zouden ontsnappen. Na enkele uren reizen geraakten we ongehinderd in Sint-Denijs-Westrem bij Gent. Daar werden we opnieuw vrijgelaten door een Duits officier die ons zei dat we naar huis konden. Ik had een zuster die meid was in Gent bij een zekere heer Debuck, niet ver van de Koornmarkt. Ik ging haar opzoeken maar vernam dat gezien de oorlogsomstandigheden ze naar huis was. We kregen eten en een goede wasbeurt en we vertrokken te voet richting Brugge. Onderweg werden we opgeladen door een Belgische wagen die naar Brugge moest. In de vooravond kwamen we aan. Eén van mijn reisgenoten, afkomstig van Deerlijk, scheidde zich hier van ons af. De andere, een zekere Schallier uit Aartrijke, bleef bij mij. De tram naar Koekelare - Diksmuide was nog in dienst en we maakten dus dankbaar gebruik van deze gelegenheid. In Koekelare verliet Schallier mij ook gezien hij naar Aartrijke moest. Dezelfde avond was ik in Diksmuide. Aan de noodbrug in Diksmuide werd ik opnieuw tegengehouden door de Duitsers. Ik werd bij een officier gebracht en na wat beraadslaging mocht ik verder zodat ik dezelfde avond thuis was. Enige dagen later vernam ik dat ik me moest aanmelden op de Ortskommandantur te Veurne. Het was op 15 juli 1940 dat ik met enige schrik in het hart naar Veurne trok. Na heel wat gepalaver van enige Duitse officieren ontving ik toch een Ausweis, getekend door de kommandant. Ik kon terug naar huis. Mijn soldatenkieren (broek

en vest) moest ik inleveren in het gemeentehuis, in die tijd gevestigd bij Michel Senesael, café "t Gemeentehuis" bij de statie. Mijn schoenen en muts met rode franje behield ik.

Zo kwam een einde aan mijn soldatentijd en werd ik gewoon burger, weliswaar tijdens de Duitse bezetting. In het begin van de bezetting kwam het normale leven stilaan terug op gang maar veel werk was er niet. Veel dorpsgenoten werkten bij de landbouwers. Ikzelf had werk gevonden bij Georges Delputte waar ik bleef tot Nieuwjaar 1941. De winter stond voor de deur. Er was geen werk en alles was gerantsoeneerd: eetwaar, brandstoffen, kledij, textielwaren... Werk was er alleen bij de bezetter zoals op het vliegveld van Koksijde. Kustfabrieken kwamen op gang maar werkten voor de Duitsers. Wij moesten gaan werken bij de bezetter op het vliegveld vanaf januari 1941. Als jonge gast van 21 jaar had ik weinig keuze. Ik moest toch eten en ik kon toch niet leven op het zweet van vader en moeder. Ik herinner mij nog zeer goed dat moeder een pot varkenssmout bestelde bij Hector Scheirsens van Pervijze aan 8,- fr de kilo. Toen de pot geleverd werd moest moeder hem niet hebben want ze moest 20,- fr de kilo betalen. Dit heeft ze enige tijd later erg beklagd want het smout ging dan reeds 30,- fr de kilo. Ik verdiende toen 50,- fr daags. Bij de boeren was dat slechts 20,- fr per dag om te werken van 7u tot 19u, zondag inbegrepen. Fietsbanden werden gerantsoeneerd en kwamen op de bon net als tabak. Wekelijks hadden we recht op 50 g. Daardoor werd er meer en meer tabak zelfgekweekt. Wij kweekten ook veel konijnen wat nog goed van pas kwam. Een kilo varkensvlees kostte 50,- fr, boter 150,- fr, koevlees, boter, suiker, koffiebonen, kortom alle voedingswaren waren op de bon.

Een bijzonder gebeuren in 1941 was een algemene volkstelling. Iedereen moest zich op een zondag aanbieden op de statieplaats terwijl alle deuren van de huizen open moesten zijn. Alleen bedlegerige zieken mochten thuis blijven. Op de statieplaats zaten enkele Duitse officieren aan een paar tafels. Iemand van de gemeenteraad vergezelde een officier naar alle huizen om te zien of er geen andere personen dan zieken thuis gebleven waren. Alle bevelen werden zoals gewoonlijk kracht bijgezet met veel geroep en getier.

De winter van 40-41 was hard: veel sneeuw en hard vriezen. Op het vliegveld moesten we helpen bij het aanleggen van startbanen, rioleringen, zand lossen dat weggehaald werd in de duinen, afbreken van hoeven die in de weg stonden. De eerste vliegtuigen verschenen reeds in de zomer op het plein: Messerschmidts, Focke Wulfs en de Stuka's zeer gevreesd om hun duikvluchten met loeiende sirene's wat zeer benauwelijk overkwam.

Op de gemeente was er in de winkel van Mevr. Gaspard Bulcke (Leonie)

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
Algemeene Dienst voor de Distributie
uitgegeven door de Textielcentrale

BIJZONDERE BON voor den aankoop van één hemd
voor jongen of meisje (*) van 3 tot 15 jaar.

Rechthebbende: *Hollevoet Bourice*

10-2-1933

Nummer van de Rantsoeneeringskaart voor
niet-eetbare producten :

650238

(*) De Gemeentedienst voor de Bevoorradingen
de Rantsoeneering zal doorhalen wat niet past.

Stempel van den kleinhandelaar op de rugzijde!

Nº 130927

niet veel te krijgen : alles was op de bon. De oorlog begon zich stilletjes-
aan te voelen. Bij de burens konden we af en toe wat boter bemachtigen
in het zwart. De melk was ook schaars want de boeren moesten een
bepaald percentage van de melk inleveren evenals aardappelen, vlees,
graan enz... We gingen aardappelen en graan (houwtjes) narapen zodat
we ons rantsoen toch een beetje konden aanvullen. Varkens konden we
niet houden, er was geen meel te krijgen. Vader rookte af en toe vlees van
de boeren zodat we wel eens een stukje spek konden krijgen. Dit
gebeurde meestal 's nachts want er mocht niet in het zwart geslacht
worden. Er was speruur tussen 21 uur en 5 uur. Niemand mocht de baan
op zonder een speciaal bewijs, een Ausweis. Iedereen mocht maar 5 km
van zijn woning zonder toelating. De spergrens was voor ons de IJzer.
Daar mochten we zagezegd niet over. De Veldgendarmerie (Duitsers)
stond op wacht op ongeveer 500 à 600 m van de IJzer. 's Nachts brandde
op de dorpplaats maar één licht dat nog verduisterd was (blauw geschild-
erd). 's Avonds ging ik dikwijls kaarten bij Oscar Lansens, waar nu
timmerman H. Lesage woont. Ik was er goed bevriend met de zoon
Guillaume Lansens. Daar speelden we kaart tot 21 uur of zelfs later. Dan
loerde Oscar eens voorzichtig op straat om te zien of er geen Duitsers te
bespeuren waren. Pas dan konden we naar huis. Onze speelmaats
waren meestal Marcel Senesael en Maurits Desiere of een toevallige be-

zoeker. Oostkerke heeft nooit soldaten op kwartier gehad, behalve een paar Duitse spoorwegbeambten in de statie. Dat waren dan meestal mensen op jaren die liever thuis waren dan in de bezette gebieden. Hun namen herinner ik mij nog : Heinz, Karl, Max en Otto. Onder dit viertal was er toch één die niet erg te betrouwen was. Max was nog wat je kon noemen een echte Duitser.

Aangezien er voor ons geen mogelijkheden waren tot veel ontspanning werd een voetbalploegje opgericht : "Voorwaarts Oostkerke". Bestuursleden waren Maurits David, Cyriel Doom en nog een paar andere. Wij speelden achter de hoeve van Maurits David, thans bewoond door Michel Boeckx. Alle spelers waren Oostkerkenaars : Guillaume Lansens, Marcel Desloover, ikzelf, Marcel, Oscar en Pros Senesael, Robert Louw, Marcel Bulcke, Gaston Gouwy, Daniel Catteeuw, Cyriel Deceuninck, Louis Scharlaeken, Firmin, André en Hubert Gouwy. Kortom, we kregen toch altijd een ploegje samen om te spelen tegen de buurgemeenten. Ons enig vervoermiddel was onze fiets, soms met twee op één bij gebrek aan fietsbanden. We deden eens met een man of 16 de verplaatsing naar Alveringem met de beestekar van Cyriel Doom met paard aangespannen. Ook de vrachtwagen van Juul Dekien, graanhandelaar, werd soms gebruikt voor een match op verplaatsing. De auto reed op gas door verbranding van houtblokjes die gas vormden in een grote ketel op de auto gemonteerd. Het gas afkomstig van de verbranding diende om de motor te voeden.

Radio's waren ook schaars en we mochten dan nog enkel posten beluisteren die door de bezetter gecontroleerd werden. We luisterden toch naar de Engelse radio zoals naar het programma van Jan Moedwil, waar iedere uitzending eindigde met de woorden van Jan : "We doen ons best, zonder er op te boffen en toch krijgen we ze, de Moffen". Zo ging 1941 voorbij zonder noemenswaardige gebeurtenissen. Ondertussen had ik het vliegveld verlaten en werkte ik voor de gemeente Lampernisse als onderhoudswerkman, boerewacht enz...

Vanaf 1942 werd de rantsoenering nog drukkender. Alles op gebied van eetwaren verminderde nog meer. In veel gezinnen deed de honger zich voelen. Gelukkig waren we op de buiten en konden we ons rantsoen nog aanvullen met wat we konden kopen bij de boeren. Op de akkers ging niets verloren : alles werd opgeraapt na de oogst. Haver, tarwe, gerst, paardebonen, suikerbieten waar stroop van gekookt werd voor op de boterham of voor in de pap. Zo herinner ik mij dat ik moest graan gaan malen bij Aloïs Desloover in een kleine handmolen : 5 kg gerst gemengd met 5 kg tarwe. Dat was een zwaar karwei dat wel een paar uren duurde. Men kan zich wel voorstellen dat brood daarvan gebakken niet erg aantrekkelijk was. Ook was de koffie niet meer te krijgen, althans niet voor de

werkende klasse. Prijzen schommelden tussen 500 tot 600 fr de kilo. Af en toe verschenen vliegtuigen, meestal Engelse Jagers die verkenningstochten uitvoerden. Op een zondag toen we voetbalden verschenen twee Engelse Jagers boven het plein, ongeveer 100 m hoog. Ze maakten een zwenking met de vleugels en verdwenen richting Veurne, kust. Ook werden treinen beschoten die Duitse Flaks, 4-loopskanonnen, vervoerden. Zo werd een trein beschoten aan de spoorwegbrug over de oude A-vaart. De trein werd geraakt maar kon zijn weg op halve kracht verderzetten. Nadien zijn we gaan zien. Er waren enkele stukken uit de brugleuning geschoten. Nu nog zijn de sporen - een rond gat - te zien aan de overbrugging.

De tijd van het gerstbranden brak aan. We maakten een kleine molen in de vorm van een soort trommel met schuif en een zwengel die we boven het vuur moesten draaien. Ook erwten werden gebrand voor onze koffie. Ik herinner me ook dat we eens 75 kilo paardebonen raapten die we met graan mengden. Dit mengsel brachten we dan naar de molen in Lampernisse om tot meel te laten malen. Dit gaf zwaar brood maar als je honger hebt, smaakt ongeveer alles. Ook onze konijnen kregen het hard te verduren en bleven maar magere beestjes. Aangezien we weinig vetstof hadden, werd het konijn in stukken gedaan waarna we het een nacht in zout water lieten liggen. 's Anderendaags met groenten (rapen, prei, selder, wortels) kookten we er een hutsepot van. Dit was voor ons een ware lekkernij. Zo kondigde de winter 42-43 zich aan met de vrees voor koude dagen. De kachel brandde op halve kracht en werd maar 's avonds wat aangepord. Een soort brandstof, "slam" genoemd, kwam in gebruik. Dit moest nat gemaakt worden en zo op de brandende kachel gegoten. Alles werd nog meer teruggeschroefd. Fietsbanden waren niet meer te krijgen of alleen nog voor grof geld, ongeveer 1200,- tot 1400,- fr. Onze kapotte fietsbanden werden beplakt en genaaid met oude binnenbanden van auto's die we hier of daar konden kopen zodat we ook op dit gebied weer voor een paar maanden gered waren. Banden op die manier hersteld vertoonden geen inkepingen en waren dus wel glad om mee te rijden. Schoenen waren schaars en er werd overgeschakeld op een soort schoen met houten zool. Hier nog enkele prijzen van levensmiddelen in juli 1943 : 1 kg suiker : 325,- fr, 1 kg spek : 325,- fr, 1 kg koffie : 2000,- fr, 1 kg tabak : 700,- fr, 1 wit brood van ongeveer 800 gr : 75,- fr, 1 reep chocolade : 35,- fr, 1 stuk zeep (zogenaamde handzeep) : 40,- fr. Zo herinner ik mij nog dat ik naar Veurne moest. Moeder vroeg om vlees te willen meebrengen. De zegels voor vlees kon ik in de kast vinden. Van zegels bijhouden had ik ook geen kaas gegeten. Ik nam het blad zegels mee en kwam terug met ongeveer 2 kg koevlees. Grote verwondering van moeder die ontsteld vroeg of ik toch niet alle zegels opgebruikt had. Dit

was natuurlijk wel het geval met als gevolg dat we voor de rest van de maand geen vlees meer konden kopen. Gelukkig was er nog haring. Regelmatig reden we met de fiets naar Nieuwpoort naar de barakken waar de vissers woonden, om een "kluts" haring te kopen, ongeveer 25 kg in een zak. Die werd ingelegd in azijn en uien met een soort gelatine : weeral wat meer eten op tafel. Haringen werden ook veel gerookt, soms in gezamenlijke hoeveelheden van 300 tot 400 stuks. Dit was een werkje voor vader of mezelf. Het roken gebeurde doorgaans met kaf, wat wilgeschors of zaagmeel. 's Nachts moesten we wel een oogje in het zeil houden om te verhinderen dat onze haring gestolen werd. Smokkelaars uit de grote steden, zoals Brussel en Antwerpen, kwamen hier alles opkopen voor grof geld. Zo herinner ik mij de tarwe die toen aangekocht werd voor 45,- fr de kg. Ook mensen van bij ons deden daaraan duchtig mee. Zo kwam op een zekere avond Wardje Degrave van Nieuwkapelle bij ons aankloppen. Hij was een goede kennis van ons. Hij was niet op de trein geraakt in Oostkerke gezien de controle op smokkelwaar. Hij had juist 10 of 12 kg boter bij en een paar kilo's spek. Terwijl Wardje sliep haalden vader en ik een kilo boter uit zijn valies die we netjes weer op slot deden. 's Anderendaags vertrok Wardje met de eerste trein naar Brussel om zijn waar aan de man te brengen. Een week later was Wardje terug bij ons en hij vroeg of de boter goed was geweest. We zeiden van ja en verder werd er niet meer over gesproken. Ook verborg hij vlees of boter in zijn overjas in speciaal daartoe gemaakte zakken.

Haver werd in zakjes van 10 kg gedaan en naar Schore gebracht om tot havermout gemaakt te worden. Dat diende dan om in de pap te doen. Het werd een zeldzaamheid om nog eens een auto te zien in Oostkerke. Enkel een paar boeren zoals Delputte, David en Doom, reden nog slechts af en toe. Ook paarden werden opgeëist. Alle boeren moesten vlees, aardappelen en dieren inleveren. De zomer 1943 brak aan, we kregen meer hoop. De Duitsers kregen slaag op alle fronten en grote eskaders vliegtuigen vlogen 's nachts over naar Duitsland. De bezetter werd echter veeleisender en alle jonge mannen werden opgeroepen voor verplichte arbeid in Duitsland. Ook Oostkerke betaalde zijn tol. Achtereenvolgens werden Guillaume Lansens, Robert Louw, Maurice Catteeuw, André Gouwy, ikzelf en Gaston Gouwy opgeëist. Al onze rantsoeneringszegels werden afgenomen zodat we ofwel moesten onderduiken ofwel naar Duitsland gaan werken. Guillaume was de eerste die onderdook. Nadien werd hij aangehouden door de Gestapo en Feldgendarmes in Bulskamp en naar Duitsland overgebracht.

Toen Raoul dit vernam was hij reeds ondergedoken maar liet hij niet na van een opbeurend woordje te sturen naar de ouders van Guillaume : "Daar ik zoëven van thuis verneem als dat Guillaume

AUFFORDERUNG ZUM ERSCHEINEN BEI EINER
UITNOODIGING OM TE VERSCHIJNEN BIJ EENE
- DEUTSCHEN DIENSTSTELLE -

Ich ersuche Sie am Dinsdag, den 30. 11. 43
Ik verzoek U op 9 Uhr bis 12 Uhr, bei der
zwischen 9 uur tot 12 uur, bij de

umstehend näher bezeichneten Dienststelle persönlich zu erscheinen.
« Dienststelle », aan het adres op de keerzijde, persoonlijk aan te bieden.

Sachbetreff: laatske uitnodiging om te go
Redan: de Werkstelle aan te bieden

Sollten Sie auswärts arbeiten, so wollen Sie dies rechtzeitig unter
Mocht U aan het werk zijn buiten uwe gemeente, gelief het onmiddellijk
Angabe Ihrer Arbeitsstelle und Beifügung dieser Ladung schriftlich
schriftelijk te laten weten, met opgave van het adres over werkplaats en
nach hier mitteilen.

toevoeging van deze uitnodiging.

Veurne, am 29. 11. 1943

im Auftrage

Maidie

het slachtoffer geworden is van de Gestapo, kan ik niet nalaten van uw beiden eenige regels te sturen. Met spijt en met tranen in d'oogen kan ik niet nalaten dit te doen, aangezien wij altijd de beste kameraden zijn geweest. Ja Oscar, 't is lastig want misschien is het morgen onze beurt maar laat ons 't beste hopen en op God ons betrouwen stellen want misschien is het einde nader dan we denken. Ik herinner mij nog dikwijls de avonden dat we samen zaten te kaarten, was me dat een zalige tijd. Eenmaal komt de tijd terug, dan zien we elkaar terug... Ook Oscar en Bertha reken ik op uw stilzwijgendheid aangaande mijne brief want den dag van vandaag is de uiterste voorzichtigheid geboden."

Deze brief werd namelijk niet afzonderlijk opgestuurd maar gevoegd bij een brief die Raoul schreef naar zijn ouders.

Gaston en Gilbert konden voor de rest van de oorlog onderduiken. Gilbert in Lampernisse en Gaston langs de IJzerdijk in Kaaskerke. Ikzelf, André, Robert en Maurice konden niet ontsnappen maar kwamen na ons verblijf in Duitsland toch behouden terug. Voor mij begon de miserie op dinsdag 30 november 1943 toen ik mij moest aanmelden op het Arbeitsamt aan de Statieplaats in Veurne (zie kopie oproepingsbevel). Nu is dit huis een wasserij. Ik werd onderzocht door een Duitse dokter en goed bevonden voor het vertrek. Ik kreeg papieren voor Maagdenburg bij Berlijn. Vertekken wilde ik niet. Onderduiken was dus mijn enige kans. Voorlopig vond ik een onderkomen bij mijn oom Jozef Gouwy, onderwijzer in Weelde bij Turnhout, broer van mijn moeder. Ik reisde af met de papieren voor Duits-

genoeg, zei hij. In Turnhout waren we eerst op den bureau geweest. Daar zegde ons den Feldwebel... dat het een slechte zaak was, dat hij zich vroeger niet aangemeld had. Ik liet hooren dat hij nu den oogst aankwam, moeilijk kon gemist worden. Hij zei dat het geval eerst moest onderzocht worden. Ik vroeg om erbij te mogen, om alles af te geven. Dat mochten we seffens. Ze zaten in een huis er neffens. Ze waren met twee. In een klein kamertje zaten ze, met één in burger als bewaker erbij. "Ha, zijt ge daar" was 't eerste wat we te hooren kregen. "Hoe is 't jongen" zei ik. "O goed hé, 'k heb geslapen tot 7u dezen morgen. En al goed gegeten ook en 'k heb dat boekske daar al uit gelezen." Als ik een paar minuten binnen was, was er precies een steen van mijn hart. We keken het valies en den pak eens na en hij was buitengewoon kontent... Hij zou toch wel zijn panen veste gewild hebben en zijn schoenen. Ik zegde "'t is goed, we rijden naar huis en ik kom seffens er mee terug". Het moest voor 1u30 gebeuren omdat ze gewoonlijk met dezen tram naar Antwerpen gebracht worden. Ik was er nog juist op tijd. Ze kwamen al aangestapt met twee veldgendarmen en een Gestapo. Die jongen heeft al dingen genoeg, zei één van die Duitsers, maar kom geef het dan maar aan den tram... We konden nog eenige woordjes spreken en toen ik zijn hand voor de laatste maal greep, kon ik mij niet meer houden. Hij lachte ermee, dat moest ik niet doen. Volgende oogenblik vergeet ik van mijn leven niet meer. Met de boeien werden ze dan alletwee aan mekaar vastgemaakt en zoo den tram op. Ik kon het niet meer aanzien. De tranen moesten er weer uit... Raoul hield zich sterk, hij liet geen traan. Nog een laatste groet door 't venster en hij was weg."

Na een paar dagen werden we met de tram overgebracht naar Antwerpen, geboeid alsof we misdadigers waren. Ontsnappen was onmogelijk. In Antwerpen aangekomen werden we ondergebracht in een oude kazerne in de Vandiepenbeeckstraat, waar zich reeds een dertigtal aangehouden bevonden.

Tijdens zijn verblijf in Antwerpen komt oom Jozef regelmatig om nog allerhande zaken te bezorgen zoals brood, spek, kaas, mes, lepel enz... Ze kunnen het doorgeven door de tralies van de poort. Ondertussen wordt er langs alle mogelijke wegen geprobeerd om Raoul vrij te krijgen. Er wordt veel beloofd maar vrij komt hij niet. Hij kan wel contact houden met zijn oom Jozef met het doorspelen van briefjes. Zo schrijft hij op 28 juni : "Nog altijd hier, nog niets gehoord van vrijkomen, waarschijnlijk dezen avond om 10u vertrekken. Kunt ge wat eten bezorgen ?"

Op een briefje van 29 juni gericht aan zijn ouders : "Vandaag don-

derdag moeten we vertrekken naar Maagdenburg. Op mij moet ge niet denken, ik heb alles bij van Nonkel Jef en Gustjes, zoodus ik heb niets te kort."

Uit een briefje van 30 juni gericht aan zijn oom Jozef Gouwy : "Ik ben nog altijd in Antwerpen, ben gisteren niet vertrokken. Volgens zeggen van 't bureel moet ik hier nog blijven. Indien mogelijk wil zo goed zijn van zondag te komen, niets anders mede te brengen dan wat brood (roggebrood bewaart het langst), anders heb ik niets te kort. De reden is dat mijn geval nog altijd in onderhandeling is."

Tijdens het verblijf in Antwerpen moesten we allen in de rij staan. Op aanwijzen van een persoon moesten bepaalde mannen uit de rij die dan met geslaag en gestamp van enkele Duitsers afzonderlijk in een lokaal werden ondergebracht. Later vernamen wij dat een nachtelijke ontvluchtingspoging werd verijdeld. Onder ons heerste grote paniek daar over *niets anders dan terechtstelling gesproken werd. Die 4 of 5 man heb ik nooit meer teruggezien.* Na enkele dagen werden we per auto naar Brussel gevoerd en ondergebracht in een oude kazerne. Op 7 juli 1944 was het zover : we werden op transport gezet naar Duitsland, in gewone reizigerswagens met deuren en ramen op slot, bewaakt door zwaarbewapende Gestapo's.

Hiernaast een kopie van de laatste brief die Raoul naar zijn ouders schreef, vlak voor hij vertrok naar Duitsland.

Deze trein was geladen met wel 800 tot 900 man uit alle streken van België, zowel Walen als Vlamingen. Daar maakte ik kennis met Raf Hoflack uit Bulskamp, amper 17 jaar oud. Hij had reeds 6 weken cel achter de rug en was kaal geschoren. Na enkele dagen reizen belandden we in Bietigheim (Duitsland) waar we de nacht doorbrachten in een paar barakken. 's Anderendaags trokken we verder naar Rötha bij Leipzig waar we op een bouwterrein bij een fabriek (Funke & Co) van benzine te werk werden gesteld.

Hierover schreef hij op 14 juli naar huis het volgende : Gisteren zijn we goed aangekomen in Rötha op een uur van Leipzig. We zijn 4 dagen in Dresden geweest en vandaag naar Rötha... Of we hier nu voorgoed zijn weet ik niet, we hebben nog geen werk. Onze reis is goed verlopen en hier is het ook rustig. Alles is met mij eerste klas, eten goed en genoeg."

Iedere dag was er tot 3, 4 maal bomalarm en moesten we in auto's de werf verlaten. Op de werf in Rötha leerde ik veel andere nationaliteiten kennen zoals Polen, Tsjechen, Russen en Italianen. Daar Italië gedeeltelijk gekapituldeerd had, waren veel Italiaanse soldaten krijgsgevangenen. Wie niet verder met de Duitsers wilde scheidde werd als krijgsgevangene beschouwd en onderging hun lot : zo werden veel vroegere bondgenoten

Antwerpen Woensdag 5/19/44. 7 uur 's ocht.
 Geminde moeder, vader, broer, zifke, Gearen
 Annette
 (Morgenvroeg moet ik vertrekken naar
 Dresden water schotel prael. Gewest is
 Ja moeder. Hoe eindelijk van gekomen maar
 daarvoor met getuigt. De omweller. De omweller
 toch oorlog. Ik vertrek met de hoop dat de
 oorlog pluncken gauw gel. gedaan zijn en
 nu ik ander. Gaf en gezond mogen beluffen
 dat ons op God. behouwen
 Ik heb niet te kort heb een in tobak en alle
 mede. Daarvoor heeft. (hoop) los. gij. en
 de voor. (hoop) brief en het pak. Ik heb
 goed. ontvanger. hier. (hoop) jongen. blij. gij.
 by vader en moeder. (hoop) in. haaf. (hoop)
 bid. veel. voor. uien. (hoop)
 intussen. vraag. ik. van. (hoop) gij. aan. b.
 Vaarwel. tot. (hoop)
 (hoop)

nu vijanden en aldus behandeld. Ik heb er veel slaag zien krijgen van hun vroegere bondgenoten. Ook waren er veel politieke gevangenen in streepjespak maar de Duitse voorman en bewakers verklaarden ons dat het misdadigers (dieven, moordenaars) waren. Na enkele dagen wisten we wel beter. We bleven daar enkele weken en werden dan opnieuw op transport gezet naar Dresden. Aangekomen in Dresden werd van ons een foto en een persoonsbeschrijving gemaakt en kregen we een pas (zie volgende bladzijde). We reisden af naar Pirna in de omgeving van Dresden.

Uit een kaartje naar zijn ouders van 06 augustus 1944 :

"Gisteren morgen zijn we van onze plaats weer naar een andere vertrokken. We bevinden ons nu in Pirna langs de loop van de Elbe op 30 à 40 km van de Tchecho-slovaaksche grens. Ik verkeer nog in de beste gezondheid en ik hoop dat met uw ook nog alles goed gaat. Het is hier een prachtige streek. Tot op vandaag nog geen

A. X. G. E. X. X.

Arbeitskarte — Befreiungsschein

Gültig bis auf weiteres. Widerruf vorbehalten.

Familiennamē: H o l l e v o e t

Vor(Ruf-)name: Raoul

Geburtsname bei Frauen: _____

Geboren am 17.10.1920 in Oostkerke

männlich, ~~weibk~~ ledig, ~~verheiratet~~ ~~gesch~~

Staatsangehörigkeit: Belgien

Volkszugehörigkeit: Flame

Herkunftsland (eingereist aus): Belgien

Heimatort: Oostkerke

Kreis: West-Flandern

Wohnhaft: _____

(bei Ausstellg. d. Befr.Sch.) Beschäftigt als: Tiefbauarbeiter

Arbeitsbuch-Nr.: A ---

Arbeitsstelle: OT. Massnahme Herrenleithe
(Funke & Co.)

Trpt-Nr.: 3811

Im Inl. seit 9.7.44

Ausgestellt am 8.9.1944

Arbeitsamt

P i r n a

für ausländischen Arbeiter

nieuws uit België ontvangen. Hoelang we hier zullen blijven weet ik nog niet. Welk werk we moeten doen weten we ook nog niet. Ja, moeder en vader, ik verlang reeds om uw terug te zien maar voor wanneer. God weet wanneer de oorlog gedaan zal zijn..."

wordt voorgezet

H. DECLERCK